

EEN ZONDERLING ASPEKT VAN HET LEVEN IN DE ZEE

Striemers en gallen

Bij ervaring kennen we allen deze zeedieren. Dikwijls van de partij in de korre is de striemer een lastige klant. Een druppeltje van haar venijn in het oog vereist onmiddellijk zorgen en diegene die er reeds met het naakte lichaam in aanraking mee kwam weet wat een verschrikkelijke jeuk zij veroorzaken. Het zijn met recht, gevreesde schepselen.

De naam «striemer» komt van het Engels waarmede bedoeld wordt een langwerpige wapperend aanhangsel, een lange sliert; figuren 1 en 2 geven het algemeen verschil aan tussen de haarkwal of striemer en de gewone «galle», die ongetwijfeld deze lapnaam kreeg vanwege haar gelei-achtig uitzicht maar minder wreedaardig is.

De mens vindt haar inderdaad meestal een walgelijk schepsel maar wanneer hij echter bij mooi weer en helder water de kwal bekijkt, dan is hij verrast over de kleurige schoonheid van het gelei-achtige lichaam.

Met haar doorschijnend zacht gekleurd lichaam hangt zij verleidelijk aan de zeeoppervlakte of zwemt zij elegant met haar scherm schuin naar haar bestemming gekeerd, maar wee het wezen dat zich door deze stralende schoonheid laat verleiden...

KWALLEN EN KLEINE VISSEN

De netelkwallen bestaan in verscheidene vormen, de ene al mooier dan de andere. In de zeeën die ons omringen bestaan een viertal veel voorkomende kwallen, waaronder de buiskwal die nooit alleen reist en, zoals haar naam het zegt, een lichaam bezit om een buisvormige as.

De kompskwal met zijn cirkelvormig en plat lichaam lijkt wel een spookachtige kompasroos door een of ander schip verloren en door een langtijdig verblijf in het water verbleekt.

HOE ZIJ LEEFT EN WAT ZIJ IS.

Ontstaan in de zee bestaat het lichaam van de kwal bijna uitsluitend uit zeewater evenals de lichaamsvochten.

Zij zijn planktonisch, t.t.z. dat ze behoren tot die enorme familie van diertjes die willoos meedrijft met de zeestromingen en het voedsel vormt van zoveel vissen maar voornamelijk van jonge vis. Nochtans

kan zij door de samentrekking van de klok het water langs de onderkant uitstoten waardoor ze een zwemmende beweging verkrijgt.

Het is een vreemd gezicht, dit glazig zielloos schepsel door het water te zien trekken. Zij wordt overal aangetroffen in wateren waarvan de temperaturen nul tot dertig graden bedragen maar geniet toch, en dat heeft ze van de mens gemeen, het meest van de zomer. De tentakels of haren waarvan de haarkwal zeer goed voorzien is, zijn uiterst geduchte lichaamsdelen die voor nagenoeg alle wezens die haar pad kruisen een gevaar vormen. Zo krachtig is het venijn dat zich in de netelcellen van het dier bevindt en gebruikt wordt om de prooi te verlammen of te doden.

Het zijn deze netelcellen die de netelkwal onderscheiden van zijn broer de ribkwal. Wanneer hij met de netelkwal in aanraking komt, ondervindt de mens een bijna ondraaglijke gloeiende prikkeling met huiduitslag.

HOE EN WAT ZIJ EET

Kwallen beschikken over een danig grote eetlust dat ze vraatzuchtig mogen worden genoemd. De tentakels hebben geen ander doel dan buit bemachtigen. Alles wat hen dienen kan tot zelfs prooi groter dan haarzelf. Het valt daarom niet te verwonderen dat ze een zo grote mond heeft. Deze bevindt zich in het midden van de darmholte omgeven door armen onderaan het dier. Daarin grijpt de spijsvertering plaats. Zij verslindt grote hoeveelheden kleine vis.

DE STRIEMER 'OF HAARKWAL

Een harige kwal met parapluvormig lichaam komt in de Noordelijke wateren veelvuldig voor. Zij kan tussen 30 cm en 1 meter diameter bereiken en uitzonderlijk wel 2 meter met tentakels van 5 meters.

Zij werd vanzelfsprekend bedacht met de naam haarkwal.

Dwars door haar glasachtig lijf van lichtgele kleur soms zelfs kleurloos kan de maag opgemerkt worden die steeds donkerder getint is van rood tot purper volgens de prooi die aan het verteren is.

Zij wordt veelvuldig aangetroffen in de Noordzee en het Kanaal.

Door de vieze aanblik van een aangespoelde kwal zou de mens spoedig geneigd zijn haar als een volkomen nutteloos wezen te beschouwen.

De haarkwal verschijnt van maart tot juni in groot aantal in de Noordzee en neemt in het midden van de onherbergzame zee de pasgeboren wijting onder haar scherm en laat deze daar, ondanks haar vraatzucht, in vrede leven.

EEN GEZELIG BUURMANSCHAP

De wijting is een energieke gespierde vis die overal rondzwervt. Vanaf de bodem van de zee tot de oppervlakte is hij steeds op jacht naar prooi die meestal bestaan uit kleine vissen die in scholen leven.

Met zijn slank en lang lichaam, veel soepelder dan de kabeljauw, zwemt hij zeer snel door de noordelijke zeeën.

De spitse onderkaak iets langer dan de bovenkaak, de korte kinddraad en de lange aasvin, schenken hem het uitzicht van een kampioenszwemmer.

De zuidelijke Noordzee is zijn geliefkoosd verblijf waar hij in de maanden maart tot mei paart.

De eieren en vervolgens de jonge wijting, drijven willoos mede met de planktonwereld die de zwakken herbergt. Zodra hij de lengte van ongeveer 2,5 cm bereikt heeft is hij sterk genoeg om zich te verplaatsen over korte afstanden en is daardoor niet meer totaal onderworpen aan het leven rondom zich. Omtrent deze leeftijd wenst hij de zandige of rotsachtige kusten te bereiken. Dan wordt de haarkwal zijn gastvrouw of moet men zeggen zijn kinderverzorgster, welke hem beschermt en onder wiens paraplu hij zich verschuilt. Het is wel zonderling dat de haarkwal dit oogluikend toelaat en niet de minste inspanning doet om deze gemakkelijke prooi te verslinden of te verlammen met haar venijn. Op deze zonderlinge wijze bereikt de jonge wijting zijn bestemming of groeit hij op in een betrekkelijke veiligheid tot hij de Engelse rotskust of de zandige Noordzeestranden heeft bereikt.

KABELJAUW, SCHELVIS EN KWAL

Soms zoeken jonge kabeljauw en schelvis ook de veiligheid van de kwalschoot op. Misschien is het hun behendige snelheid die hen laat ontsnappen aan de gulzige grijparmen van de kwal, misschien zijn ze geïmmuniseerd tegen het venijn. In ieder geval samen met beschutting kunnen ze er zich vermoedelijk nog voeden met de kruimels van de vraatzuchtige maaltijden van hun gastvrouw.

HET DROEVIGE KWALLEN-EINDE

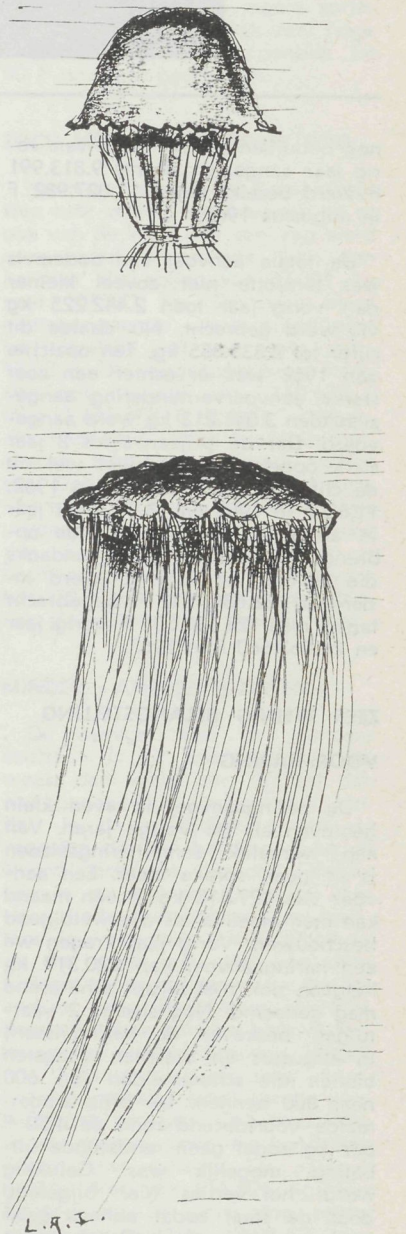
Kwallen verschijnen in de zeeën, zoals de toeristen 's zomers. Het

zijn voornamelijk zomergasten en ze verdwijnen zoals de toeristen, met de eerste najaarsstormen. Ze worden door de branding aan wal geworpen en bevinden ze zich nog in volle zee dan worden ze door de golfslag gescheurd en dienen als prooi voor andere wezens.

Van de kwal op het strand blijft vlug niet veel over. Gezien zij grotendeels uit water bestaat droogt zij naarmate het zonnig of vochtig weder is, sneller of trager uit.

Het natte vlakke herfststrand vertoont dan hier en daar kleine donkere glasachtige gaten die niets anders zijn dan stille kwallen-graven.

L.A. Inghelbrecht

Figuur 1 en 2